

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA NANEČISTO 5 (žáci 5. tříd)

30. 1. 2019

DIDAKTICKÝ TEST

Jméno a příjmení

Počet úloh: 14

Maximální bodové hodnocení: 25 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Základní informace k zadání zkoušky

- **Časový limit** pro řešení didaktického testu je uveden na záznamovém archu.
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku **se neudělují záporné body**.
- **Odpovědi píšete do záznamového archu.** Při zápisu použijte modře nebo černě písící propisovací tužku, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**. Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

Pokyny k úlohám s nabídkou odpovědi

- U všech úloh/podúloh je **právě jedna odpověď správná**.
- Odpověď na úlohu/podúlohu zřetelně zakřížkujte v záznamovém archu podle obrázku.

A B C D
4

- Pokud budete chtít svou odpověď opravit, pečlivě zabarvíte původně zakřížkovaný čtvereček a zakřížkujte nový čtvereček. Jakýkoliv jiný způsob záznamu odpovědi a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

A B C D
4

Pokyny k úlohám bez nabídky odpovědi

- Odpovědi **píšete čitelně** do vyznačených bílých polí. Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice. Při psaní **rozlišujte velká a malá písmena**.

12

- Pokud budete chtít tuto odpověď opravit, původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď запиšte do stejného pole.
- Za chybu se považuje nesprávná (tj. i nadbytečná) nebo chybějící dílčí odpověď. Maximální dosažitelné bodové hodnocení za úlohu se sníží o započítané chyby.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

Spolužáci mě přemlouvali, abych šel s nimi o víkendu na přehlídku nejznámějších akčních filmů. O jejich nabídce jsem musel přemýšlet, protože tyto filmy nepatří k mým nejoblíbenějším. Když mi ale kluci vylýčili průběh loňské přehlídky, přesvědčili mě.

Bohužel jsem zaspal, zřejmě jsem si zapomněl nařídít budík. Zbývalo mi deset minut, abych se dopravil na dané místo. Musel jsem vytáhnout ze sklepa kolo. Plynule a sebevědomně jsem projel téměř celým sídlištěm, bez úhony jsem se propletl zrádnými křižovatkami.

Náhle ležím na zemi. Vstávám obtížně, v lýtku mě nepříjemně píchá, všude je krev. Pak se mi zatmělo před očima. Pracovníci záchranné služby mě probraly až po chvíli. Místo na přehlídku jsem jel do nemocnice.

(CZVV)

max. 4 body

- 1 **Najděte ve výchozím textu čtyři slova, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.**

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu. Doporučení: Opravte pouze ta slova, u kterých jste si jisti, že jsou ve výchozím textu zapsána s pravopisnou chybou.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2 – 5

TEXT 1

(1) Byl jednou jeden kouzelník,
ten v ledném bydlel hradu,
on pás měl z jíní utkaný
a sněhobílou bradu.

On dávno slyšel o zemi,
kde v keři ptáče zpívá,
kde v každé řeky rákosí
se krásná víla skrývá.

Vzal do ruky svůj velký kyj,
v plášť zahalil se úže,
už těšil se, jak přivine
ke zvadlým retům růže.

A těšil se, jak zobjí má
ty víly lehkonohe,
a tak ve sladké naději
již kraje prošel mnohé.

(2) Však běda! Jaká proměna!
I slunce před ním zchladlo,
a když vzal kvítí do rukou,
hned jeho dechem zvadlo.

Kam vkročil, zas ten starý led,
zas kroupy, sněhy, mrazy,
i rozpláče se kouzelník
a sám si hlavu srazí.

Tu teplý vánek po poli
zas pohrává si čile
a z těla kmeta – jaký div!
sněženky vzrostly bílé.

A vrkoče si v rákosí
zas proplétají víly –
již smutná zima zhynula,
ó vítej, máji milý!

Pozn. ledný – ledový; jíní – jinovatka; vrkoč – cop

(J. Vrchlický, *Jarní romance*, upraveno)

TEXT 2

Anafora – opakování slova na začátku bezprostředně po sobě jdoucích veršů.

Apostrofa – oslovení věcí, abstraktních (nehmatatelných) skutečností či nepřítomných osob, např. skálo, lásky je tak málo.

(CZVV)

1 bod

2 O které z následujících možností se píše v první části TEXTU 1?

- A) o výzvě k pomstě
- B) o slibu daném vílám
- C) o vůni povadlých růží
- D) o radostném očekávání

1 bod

3 Který z následujících úseků TEXTU 1 obsahuje dvě podstatná jména užitá ve stejném pádě?

- A) a vrkoče si v rákosí zas proplétají víly
- B) tu teplý vánek po poli zas pohrává si čile
- C) i rozpláče se kouzelník a sám si hlavu srazí
- D) on pás měl z jíní utkaný a sněhobílou bradu

max. 2 body

4

4.1 Vypište z TEXTU 1 dva celé verše, v nichž se vyskytuje ANAFORA.

4.2 Vypište z druhé části TEXTU 1 jeden celý verš, v němž se vyskytuje APOSTROFA.

Úlohu řešte na základě definic uvedených v TEXTU 2.

max. 2 body

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

5.1 Jde o umělecký text.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

5.2 V první části textu se vyskytují alespoň dvě přirovnání.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

5.3 V každé sloce první části textu se spolu rýmují sudé verše.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

5.4 V druhé části textu pouze jeden verš začíná víceslabičným slovem.

☐	☐
--------------------------	--------------------------

1 bod

6 Která z následujících vět obsahuje pravopisnou chybu?

- A) Z nově vybudovaného hřiště se denně ozýval veselý výskot dětí.
- B) Ve staré myslivně se neuvěřitelně rozmnožili švábi a další škůdci.
- C) Bez zmíněných nedostatků bude mít nový výrobek jistě nebývalý úspěch.
- D) Do nedalekých lázní jezdili lidé z celé země kvůli koupelým z vonných bylin.

3 body

7 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–F) za sebou tak, aby na sebe navazovaly:

A) Když už pochodoval skoro hodinu, rozhodl se, že se otočí a půjde zpátky. Náhle ale zpozoroval na obzoru drobnou tečku.

B) Výprava trvala Brunovi překvapivě dlouho. Zdálo se, že se cesta táhne dlouhé kilometry.

C) Co by to asi mohlo být? Nohy ho automaticky nesly k té tečce.

D) Pleť měl šedivou a z jeho hubeného obličeje se na Bruna díval pár obrovských světlehnědých očí.

E) Jen tu tak seděl a upřeně hleděl dolů na zem. Na sobě měl pruhované pyžamo a jeho bosé nohy byly dost špinavé. Za chvíli zvedl hlavu a Bruno konečně spatřil jeho tvář.

F) Mezitím se z ní stala skvrnka, ze skvrnky kaňka a z kaňky figurka. Když Bruno přišel blíž, zjistil, že je to chlapec.

(J. Boyne, Chlapec v pruhovaném pyžamu, upraveno)

První část: _____

Druhá část: _____

Třetí část: _____

Čtvrtá část: _____

Pátá část: _____

Šestá část: _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8 – 13

TEXT 1

(1) Pražský dům U Zlatého kohouta kdysi koupil jeden zlatník. Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otřásal od sklepa až po půdu. Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy. Zlatník si řekl, že zloděje vypátrá. Následující den vystrojil další velkolepou hostinu.

(2) Pozval na ni všechny lidi, kteří byli v domě, když byly mísy ukradeny. O půlnoci oznámil hostům i **svému** služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení. Všichni se **tam** nahrnuli, v místnosti však byl jen stůl a na něm ležel mrtvý černý kohout.

Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís. Ujistil je, že přihlásí-li **se** zloděj dobrovolně, ujde trestu. Všichni ale přísahali, že jsou nevinní. Zlatník tedy řekl: „Během krádeže byl dům zamčený, proto zlodějem musí být někdo z vás. Až zhasnu, přistupte ke stolu a položte na kohouta dlaně. Jakmile se ho dotkne zloděj, kohout zakokrhá.“

(3) Všichni postupně pokládali dlaně na kohouta. Pak zlatník rozsvítil. V salonu zavládlo zklamání, protože kohout nevydal ani hlásku.

„Ukažte mi dlaně,“ požádal zlatník všechny přítomné. Pak jednomu sluhovi řekl: „Ty **jsi** mi ukradl mísy.“

Sluha se ke krádeži přiznal a skončil ve vězení. Lidé si ale šuškali, že se zlatník spolčil s ďáblem. Jak jinak by zloděje odhalil? Zlatník jim řekl, jak to opravdu bylo: načernil kohouta sazemi, a protože se zloděj bál na kohouta sáhnout, dlaně mu zůstaly čisté.

(4) Lidé ale zlatníkovi nevěřili. Jednou v noci dokonce někdo natřel zlatého kohouta na domovním znamení černou barvou. Zlatník dal sice kohouta znovu pozlatit, klepy ale kolovaly dál. Jeho domu už se mezi lidmi neřeklo jinak než dům U Černého kohouta.

(Vzhledem k povaze jedné z úloh není zdroj výchozího textu uveden.)

TEXT 2

Nadsázka – obrazné pojmenování, které zveličuje význam označené skutečnosti, např. *když jsem slyšel její milá slova, zatočil se se mnou celý svět.*

(L. Lederbuchová – M. Stehlíková, Čítanka pro základní školy 7, upraveno)

1 bod

8 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se nejvýrazněji uplatňuje nadsázka?

Úlohu řešte na základě definice uvedené v TEXTU 2.

A) Zlatník vyzval přítomné, aby se někdo z nich přiznal ke krádeži stříbrných mís.

B) Po jedné takové veselici ho sluha upozornil na to, že chybí dvě vzácné stříbrné mísy.

C) O půlnoci oznámil hostům i svému služebnictvu, že pro ně v salonu připravil překvapení.

D) Mezi sousedy se proslavil pořádáním hostin tak veselých, že se celý dům otřásal od sklepa až po půdu.

1 bod

9 Která z následujících možností nejlépe vystihuje TEXT 1?

- A) pověst vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- B) pohádka vyprávějící o pražském domě, v němž straší
- C) pověst vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Zlatého kohouta
- D) pohádka vysvětlující přezdívku, kterou dostal dům U Černého kohouta

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z TEXTU 1 (A), nebo ne (N):

	A	N
10.1 Zlatník nastražil léčku, aby odhalil zloděje stříbrných mís.	☐	☐
10.2 Už před usvědčením zloděje byl zlatník přesvědčen, že stříbrné mísy ukradl jeden z jeho sluhů.	☐	☐
10.3 Zlatník slíbil, že pokud se zloděj stříbrných mís ke svému činu přizná z vlastní vůle, vyhne se trestu.	☐	☐
10.4 Zloděj stříbrných mís se zlatníkovi pomstil tak, že přebarvil kohouta na domovním znamení zlatníkova domu.	☐	☐

max. 3 body

11 Vypište z první části TEXTU 1 všechna slovesa, která nemají předponovou část.

Chybějící dílčí odpověď nebo zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, jsou považovány za chybu.

1 bod

12 Ve které z následujících možností je mezi prvním a druhým slovem stejný významový vztah jako mezi slovy SLUHA – SLUŽEBNICTVO?

Slova ve správném řešení musí být uvedena v pořadí odpovídajícím dvojici SLUHA – SLUŽEBNICTVO.

- A) voják – armáda
- B) lékař – ordinace
- C) bankéř – peníze
- D) dirigent – skladba

1 bod

13 Které z následujících tvrzení je pravdivé?

(Posuzované výrazy jsou v TEXTU 1 vyznačeny tučně.)

- A) Výraz *jsi* může být použit někdy jako sloveso, někdy jako zájmeno.
- B) Výraz *tam* může být použit někdy jako příslovce, někdy jako spojka.
- C) Výraz *se* může být použit někdy jako zájmeno, někdy jako předložka.
- D) Výraz *svému* může být použit někdy jako zájmeno, někdy jako přídavné jméno.

- 14 Na každé vynechané místo (*****) v českých ustálených slovních spojeních doplňte příslušné slovo:**

Petr se nenaučil anglická slovíčka. Ví, že když dostane pětku, na konci roku propadne. Proto nám řekl: „Ten test nesmíme psát. Musíme teď táhnout za jeden *****. Všichni zazpíváme učitelce k svátku. Po takové gratulaci nám test jistě odloží.“ Inu, tonoucí se ***** chytá.

ZKONTROLUJTE, ZDA JSTE DO ZÁZNAMOVÉHO ARCHU UVEDL/A VŠECHNY ODPOVĚDI.
